

ПОЯСНЮВАЛЬНА
записка до проєкту розпорядження начальника
Херсонської обласної військової адміністрації
«Про обласний бюджет Херсонської області на 2025 рік»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК ОБЛАСТІ У 2024 РОЦІ

Війна російської федерації проти України знищила майже третину економіки нашої держави та радикальним чином змінила її економічну географію. Країна-агресор продовжує зосереджувати зусилля на руйнуванні об'єктів не лише оборонного, енергетичного чи стратегічного характеру, а й на об'єктах цивільної та промислової інфраструктури.

Істотних та непоправних змін через військові дії та тимчасову окупацію більшої частини території зазнала економіка Херсонської області. Крім того, повномасштабне вторгнення та геноцидний тип ведення війни російської федерації спричинили низку демографічних викликів, основними з яких є масштабне внутрішнє переміщення населення до відносно безпечних регіонів; масова вимушена еміграція населення, передусім жінок та дітей; високий рівень передчасної смертності, і як наслідок дії цих факторів – скорочення чисельності населення та робочої сили.

Додатковим викликом для аналізу та прогнозування економічного розвитку є невизначеність та непередбачуваність у сфері національної і регіональної безпеки через зміну ситуації на фронті, інтенсивності та географії бойових дій та їх наслідків.

Однак, незважаючи на всі ці складнощі, економіка на деокупованій території області вже почала поступово відновлюватися.

Передбачається, що валовий регіональний продукт за 2024 рік складатиме 7604 млн грн (103,0% до показника 2023 року).

До початку військової агресії російської федерації агропромисловий комплекс був найбільшим сектором економіки області, в якому формувалося до 30% валової доданої вартості.

Загальна площа сільськогосподарських угідь Херсонської області становить 1,9 млн га, з них рілля – 1,7 млн га. Площа сільськогосподарських угідь на деокупованій території складає 508,3 тис. га, які є потенційно замінованими. Станом на 08 жовтня 2024 року обстежено та розміновано 346,3 тис. га, або 68%.

Показники посіву та збирання врожаю Херсонщини в 2024 році становлять лише 5,5% від показників 2021 року, але у 3 рази більше ніж у 2023 році.

Так, станом на 03 жовтня 2024 року зібрано зернових та зернобобових культур з площі 74,6 тис. га та намолочено 190,5 тис. тонн, з яких пшениці зібрано 132,0 тис. тонн, ячменю – 52,3 тис. тонн, гороху – 5,8 тис. тонн. Крім того, зібрано ріпаку 23,4 тис. тонн, соняшника – 35,6 тис. тонн.

За оперативними даними, накопано 14,8 тис. тонн картоплі, зібрано овочевих культур 56,9 тис. тонн, баштанних культур – 22,5 тис. тонн.

Поряд із збиральними роботами аграрії проводять посів озимих сільськогосподарських культур під урожай 2025 року. Планові площі посіву озимих культур складають 118,1 тис. га, з яких зернових – 97,2 тис. га, ріпаку – 20,9 тис. га.

У 2024 році міжнародними партнерами передано 96 модульних зерносховищ та понад 300 рукавів для зберігання зерна майже 50 фермерам області, що допоможе зберегти 140 тис. тонн збіжжя. Забезпечено передачу понад 100 постраждалим господарствам Херсонщини сільгосптехніки в безоплатне користування, що дозволило засіяти та зібрати врожай на площі 12,8 тис га.

Значних збитків від воєнних дій російської федерації зазнала і тваринницька галузь, оскільки більша частина тваринницьких господарств розташована на тимчасово окупованій лівобережній території Херсонської області.

До початку війни на правобережжі Херсонської області налічувалося 22 господарства різних форм власності, які займалися тваринництвом та в яких утримувалося близько 4,6 тис. голів великої рогатої худоби (в тому числі 1,8 тис. голів корів), 16,0 тис. голів свиней та 2,5 млн птиці. Внаслідок військових дій та окупації області знищено на понад 50% великої рогатої худоби, 90% поголів'я свиней, 100% птиці.

На сьогодні на деокупованій частині області працюють 8 господарств, в яких утримується близько 1,4 тис. голів великої рогатої худоби (з них корів – 0,7 тис. голів) та 26,0 тис. голів свиней. Проте більшість тваринницьких і господарських приміщень, в яких утримується поголів'я, потребують повного або часткового відновлення.

У посушливих умовах місцевого клімату важливе значення має зрошення. На деокупованій території області площа зрошуваних земель становить близько 44,5 тис. га.

Внаслідок збройної агресії російської федерації пошкоджено та зруйновано меліоративні системи і насосні станції, заміновано прилеглі території і сільськогосподарські угіддя, що призвело до неможливості їх використання та потребує відбудови.

Наразі в Україні створено організацію водокористувачів (ОВК) «Інгулецька» з найбільшою меліоративною системою відкритого типу, до структури якої увійшли Інгулецька, Спаська та Явкинська зрошувальні системи, що надають послуги зрошення земель на території 121,5 тис. га, з них 103,3 тис. га у Миколаївській та 18,2 тис. га у Херсонській областях.

Також у поточному році створено та зареєстровано ОVK «Лиманецька», яка сприятиме відновленню та розвитку Лиманецької зрошувальної системи на площі 2,0 тис. га.

Крім того, в 2024 році залучено міжнародні донорські кошти на ремонт дюкеру Інгулецької зрошувальної системи, що забезпечило відновлення зрошення на площі 3,0 тис. га.

Однак, підриг греблі Каховської ГЕС та руйнування водосховища росіянами унеможливили подальше функціонування всіх меліоративних систем

(і зруйнованих, і вцілілих), каналів та інших гідротехнічних споруд, для яких Каховське водосховище було джерелом водопостачання.

Таким чином, за підсумками 2024 року прогнозується, що індекс обсягу сільськогосподарської продукції буде на рівні 97,2%.

До початку війни промисловий комплекс області складався із 250-ох великих та середніх підприємств, на яких було задіяно понад 23 тис. осіб (16,9% від зайнятих працівників за всіма видами економічної діяльності).

З березня 2022 року через окупацію області майже усі промислові підприємства припинили свою виробничу діяльність, за винятком окремих підприємств харчової промисловості, які забезпечували мешканців області першочерговими продуктами харчування (хлібобулочні вироби, борошно, молочні продукти тощо), а також підприємств по виробництву та розподіленню електроенергії, газу та води.

Підрив та руйнування греблі Каховської ГЕС призвели до затоплення 28 промислових об'єктів на правому та лівому березі р. Дніпро. Визначити точні втрати та, як наслідок, терміни відновлення промислових об'єктів можливо лише після стабілізації безпекової ситуації в області.

Найбільше постраждали провідні суднобудівні та судноремонтні підприємства (Херсонська верф ТОВ «СМГ» та ТОВ «Палада Шип'ярд»), підприємства по виробництву будматеріалів (ПрАТ «Дніпровське підприємство «ЕРА» та АТ «Таврійська будівельна компанія»), портова інфраструктура морського і річкового портів та комбінат хлібопродуктів (ПрАТ «Херсонський КХП»).

Протягом 2024 року промислові підприємства деокупованої частини Херсонської області продовжували поступово відновлювати виробничу діяльність. Зокрема, вже другий рік поспіль відбувається видобування вапняку на Архангельському родовищі вапняків, провідне підприємство легкої промисловості продовжує виготовляти комплекти одягу для потреб різних структур та відомств, стабільно працює виробник металевих кришок для консервування та консервних банок, на профільному підприємстві запущено окремі виробничі лінії по збірці електротехнічної продукції до різних видів техніки, відновлено виробництво поліетиленових труб для газо- та водопостачання, а також труб технічного призначення, які активно використовуються під час відновлення пошкоджених та зруйнованих об'єктів.

Крім того, відновлюють діяльність підприємства по виробництву будівельних матеріалів, які на даний час залучаються до виготовлення бетонних виробів, а також готових до використання бетонних розчинів, які застосовуються у відновленні зруйнованих об'єктів та будівництві нових.

Харчова та переробна галузь, а також підприємства зі зберігання зерна є одними з провідних стратегічних і важливіших галузей агропромислового комплексу області.

До початку збройної агресії на території області було зареєстровано 153 підприємства переробної та харчової галузі, найбільша кількість яких розміщувалась у містах – 54 об'єкти та охоплювала майже всі напрямки

споживчого ринку. Наразі на деокупованій території знаходиться 51 підприємство.

Також на території області функціонувало 57 зернових складів загальною ємністю 1,9 млн тонн, які забезпечували зберігання, доробку та очищення зерна. На сьогодні 20 зернових елеваторів загальною ємністю 553,5 тис. тонн знаходяться на деокупованій території та мають різний ступень пошкоджень або знаходяться в зоні постійних обстрілів. Внаслідок підриву греблі Каховської ГЕС зазнали підтоплення 11 елеваторів загальною потужністю 358,5 тис. тонн, які знаходяться в прибережній зоні.

Здобули значних пошкоджень підприємства харчової промисловості, а саме: ТОВ «Бериславський-Хлібзавод», ПрАТ «Князя Трубецького» ТМ «Вина князя Трубецького», «Сільськогосподарська АФ «Прогрес», ТМ «Тягинські ковбаси», ФОП «Червенков», ТМ «Дем'янович», ТОВ «Данон-Дніпро», ПАТ «Херсонський КХП», ТОВ «Екобіотек-Україна», ПВКФ «Пані Крістіна» та інші.

Однак, не зважаючи на понесені збитки та ризики, деякі підприємства харчової та переробної галузі продовжують відновлювати свою роботу. Працює ТДВ «Херсонський маслозавод», який окрім забезпечення молочною продукцією мешканців Херсону відкрив свої нові магазини в м. Миколаєві. Частково відновили виробничу діяльність підприємства з консервації плодоовочевої продукції ФОП «Червенков», ПП «Наш Продукт» та ТОВ «Сучасні пивні технології».

Слід зазначити, що до лютого 2022 року більшу частку у структурі економіки області займали малі та середні підприємства. Сектор малого та середнього бізнесу складав 99,9% комерційних підприємств регіону.

Станом на 01 жовтня 2024 року у податкових органах в області зареєстровано 33390 юридичних осіб та 36462 фізичні особи-підприємця.

Протягом січня – вересня 2024 року:

- зареєстровано 137 юридичних осіб та 1941 фізичну особу-підприємця;
- припинили діяльність (ліквідовано) – 57 юридичних осіб та 2367 фізичних осіб-підприємців;
- з інших областей до Херсонської області перереєструвалися 132 юридичні особи та 91 фізична особа-підприємець;
- перейшли до інших регіонів – 158 юридичних осіб та 453 фізичні особи-підприємця.

Надходження до місцевих бюджетів області за січень – серпень 2024 року становили 1,4 млрд грн, з них від малого та середнього бізнесу – 699,0 млн грн (49,9%), з яких 51,0% – це податок на доходи фізичних осіб, 38,3% – єдиний податок, 4,9% – плата за землю.

Структура надходжень у розрізі галузей наступна: від ФОП – 38,2%, освіта – 16,7%, промисловість – 13,3%, сільське господарство – 11,8%, оптова та роздрібна торгівля – 4,9%, охорона здоров'я – 4,6%.

Питання відновлення бізнесу та ділової активності є ключовим для відновлення нормального життя на території області.

Станом на 01 жовтня 2024 року кредитний портфель підприємців Херсонщини в рамках державної програми «Доступні кредити 5-7-9» склав 3548,0 млн грн та збільшився з початку року на 11,0% (+349,0 млн грн).

В рамках Програми «є-Робота» станом на 01 жовтня поточного року прийнято позитивне рішення по 32 проектам на суму 7,5 млн грн, з яких вже профінансовано 30 проєктів на суму 7,0 млн грн. Проєкти реалізуються у таких напрямках: виготовлення друкованої продукції; виготовлення шлакоблоків, бетонних блоків; виробництво пелет; виробництво хлібобулочних виробів; роздрібна торгівля; діяльність аптек та інші.

Увесь час від початку військової агресії російської федерації проти України житловий фонд населених пунктів області через бойові дії зазнає суттєвих руйнувань.

За попередніми даними обстеження пошкоджених/зруйнованих об'єктів деокупованих населених пунктів Херсонської області станом на 01 жовтня 2024 року пошкоджено та зруйновано 30445 об'єктів. За 9 місяців поточного року цей показник зріс на 23,4%.

Наразі вдалося відновити 4537 пошкоджених об'єктів, з яких 1121 об'єкт у межах реалізації програми «Пліч-о-пліч», 1797 – за кошти благодійних організацій, 690 – відновлено власними силами, 856 – за кошти державного та місцевих бюджетів.

Із загальної кількості відновленої інфраструктури 62 об'єкти належать до комунальної інфраструктури (заклади освіти, охорони здоров'я, культури, адмінбудівлі та ЦНАПи).

З метою відновлення централізованого водопостачання в деокупованих населених пунктах спільно з благодійними організаціями проводиться робота, спрямована на забезпечення питною водою населення. Благодійними організаціями та фондами з початку звільнення правобережжя Херсонської області надана допомога у сфері відновлення водопостачання: будівництво нових свердловин (24 од.) та реставрація існуючих (13 од.); розширення колодязів (87 од.); встановлення (35 од.) та реставрація (23 од.) башт; встановлення систем очистки води (57 од.); доставка ємностей, придатних для питної води (39,5 тис. од.).

На даний час тривають проєкти з буріння 25-ти свердловин та встановлення 5-ти башт.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2024 року № 807-р виділено 107,2 млн грн на:

- будівництво 8-ми артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Новорайської ТГ;
- будівництво 4-х артезіанських свердловин для забезпечення водопостачання Новоолександрівської ТГ та капітальний ремонт (ліквідація аварійної ситуації) системи водопостачання с. Правдіно.

До процесу розроблення та затвердження Програм комплексного відновлення територій залучені 17 деокупованих громад області. Програма DOBRE надає технічну експертну підтримку в роботі над Програмами комплексного відновлення.

Бойові дії, які й досі тривають на території регіону, та тимчасова окупація частини території області, руйнація виробничого потенціалу, зростання безробіття, зниження платоспроможного споживчого попиту та його деформація, міграція трудового потенціалу й надалі впливають на зниження рівня інвестиційної привабливості Херсонщини.

В області на постійній основі провадиться діяльність з пошуку міжнародних партнерів та реалізації інвестиційної політики.

Так, упродовж січня – вересня 2024 року керівництво області прийняло участь у низці міжнародних заходів, спрямованих на відновлення як України, так і деокупованих громад області:

- Першій національній конференції «Литва для України» (06 – 16 лютого 2024 року, м. Вільнюс (Литовська Республіка). Результат – підтвердження намірів Литовської Республіки взяти під патронат Херсонську область;

- Міжнародній конференції з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference – URC 2024) у м. Берлін, Федеративна Республіка Німеччина (11 – 12 червня 2024 року). Обговорено низку проєктів з відновлення та відбудови регіону;

- 33-му Міжнародному економічному форумі, який відбувся під гаслом «Час нових лідерів – будуємо майбутнє разом», м. Карпач, Республіка Польща (03 – 05 вересня 2024 року). Досягнуто домовленості з представниками польських міст та урядів Республік Польща та Молдова щодо надання гуманітарної допомоги та підтримки програми соціальної адаптації для людей, що постраждали внаслідок збройної агресії російських військ у Херсонській області.

Також важливим аспектом міжнародного співробітництва є встановлення партнерських зв'язків між регіонами.

З моменту деокупації укладено 16 угод про партнерство: 3 на обласному рівні, 8 між територіальними громадами, 5 між містами. До кінця року планується до підписання ще 3 угоди про партнерство.

Крім того, значну підтримку у відновленні інвестиційної активності надають міжнародні організації та країни-партнери. Загальна кількість країн партнерів – 8, це: Нідерланди, Словаччина, ФРН, Польща, Болгарія, Швеція, Фінляндія та Литва.

Наразі в області реалізуються наступні проєкти міжнародної технічної допомоги, спрямовані на відновлення регіону:

- проєкт «EU4Recovery – Розширення можливостей громад в Україні», який реалізується Європейським Союзом через Програму розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН);

- «Проєкт екстреного відновлення та реконструкції», який реалізується на території області за фінансового сприяння Уряду Японії через Японське агентство міжнародного співробітництва (JICA);

- проєкт «Підтримка підприємництва, відновлення і розвиток бізнесу серед населення, що постраждало внаслідок конфлікту в Україні, фаза IV». Виконавець проєкту: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). Партнер з розвитку: Уряд Республіки Польща через Міністерство

закордонних справ Республіки Польща, що представлене Посольством Республіки Польща в Україні;

- проєкт UNARP II (Програма Гуманітарної Допомоги Україні II). Виконавець: організація FAMILY HEALTH INTERNATIONAL (FHI 360). Партнер з розвитку: Уряд США через Агентство США з міжнародного розвитку;

- проєкт «Програма захисту та відновлення засобів до існування в Україні». Виконавець: Представництво Датської ради у справах біженців в Україні. Партнер з розвитку USAID.

- грантовий проєкт USAID «Підтримка реформ охорони здоров'я».

В області налагоджена ефективна співпраця територіальних громад з Програмою USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), яка продовжує надавати технічну та матеріальну підтримку громадам області для подолання наслідків війни, відновлення та відбудови громад, підтримки сталого розвитку.

До того ж, за сприяння обласної державної адміністрації у Бериславській, Високопільській та Херсонській громадах області реалізується Проєкт «Підтримка відновлення місцевого самоврядування та відбудови і реконструкції громад в Україні», що впроваджується Агентством міжнародного співробітництва Асоціації муніципалітетів Королівства Нідерланди VNG International. За результатами співпраці у першій фазі проєкту вже розроблено та затверджено плани відновлення та розвитку двох громад (Бериславської та Високопільської), план Херсонської громади - на завершальній стадії. Ці ж громади включені і до другої фази проєкту, яка реалізуватиметься у напрямках: безпека та захист, місцевий економічний розвиток, демократизація та децентралізація.

З метою пошуку нових партнерів та донорів територіальні громади Херсонщини долучилися до міжнародних платформ DREAM та «Cities 4 Cities | United 4 Ukraine», які реалізуються за підтримки міжнародних партнерів, включаючи Європейський Союз.

Херсонська область до початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну була експортно-орієнтованим регіоном із позитивним сальдо зовнішньої торгівлі.

Однак через повномасштабне вторгнення зовнішньоекономічна діяльність суттєво знизилася. Попри це, Херсонська область продовжує розробляти стратегії для відновлення своєї експортної діяльності.

Упродовж січня – червня 2024 року експорт товарів склав 4,8 млн. дол. США та скоротився на 62,1% порівняно з відповідним періодом 2023 року, імпорту склав 21,0 млн. дол. США та збільшився у 2 рази в порівнянні з відповідним періодом 2023 року.

Негативне сальдо склало 16,2 млн. дол. США Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 0,2 (у січні - червні 2023 року – 1,3).

Основну частину експорту області складає експорт наступних товарів: жирів та олій тваринного або рослинного походження (25,6% від загального

обсягу), продукти рослинного походження (21,7%), недорогоцінні метали та вироби з них (19,8%).

Основну групу імпортованих товарів до області становлять: машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання (34,6% від загального обсягу), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (16,4%), текстильні матеріали та текстильні вироби (15,7%).

Зменшення показників зовнішньої торгівлі пояснюється зупиненням роботи основних експортоорієнтованих підприємств регіону, масовим порушенням ланцюгів економічної діяльності, руйнуванням господарської інфраструктури та відтоком робочої сили в інші області або за кордон через військову агресію російської федерації.

Тому Херсонською обласною державною (військовою) адміністрацією опрацьовуються шляхи створення сприятливих умов для стимулювання розвитку зовнішньої торгівлі.

Так, протягом січня – вересня 2024 року організовано та проведено 64 зустрічі керівництва обласної державної адміністрації з представниками дипломатичних установ країн світу та міжнародних організацій, а саме: Посольства Федеративної Республіки Німеччина в Україні, Посольства Канади в Україні, Посольства Японії в Україні, Посольства Великої Британії та Північної Ірландії в Україні, Сейму Литовської Республіки, Консульства Грецької Республіки у м. Херсон, УВКБ ООН, Представництвом Дитячого фонду Організації Об'єднаних націй (UNICEF), Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ), Філії організації «Міжнародна солідарність» в Україні, Програми розвитку ООН (UNDP) та інших.

У транспортній галузі області на деокупованих територіях відновлено роботу автостанційної мережі та пасажирського транспорту. Працює 15 приміських внутрішньообласних маршрутів, 19 соціальних (безкоштовних) маршрутів, 21 міжобласний та міжнародний маршрут, 18 міських маршрутів, 5 тролейбусних маршрутів.

З минулого року відновлено роботу 2 міжобласних потягів сполученням Херсон – Київ та Херсон – Львів, а також приміського потягу Миколаїв – Біла Криниця. У поточному році запущено приміський потяг Високопілья-Апостолове.

Подальший розвиток залізничного сполучення у 2024 році гальмувався через пошкодження залізничних мостів поблизу с.Старосілля Великоолександрівської селищної громади Бериславського району. На теперішній час роботи з ремонту цих мостів завершено та планується запровадження курсування поїздів, що забезпечать додаткове залізничне сполучення з населеними пунктами Калинівської, Великоолександрівської та Високопільської громад.

Внаслідок окупації та бойових дій на звільненій території області пошкоджено 1433,9 км доріг (державного значення – 368,9 км та місцевого – 1065,0 км).

З моменту деокупації на автодорогах державного значення проведено роботи з експлуатаційного утримання та відновлено 172,5 км доріг, влаштовано

4 об'їзди мостів та штучну споруду. На автодорогах місцевого значення проведено аварійно-відновлювальні роботи на 269,6 км автодоріг, влаштовано 9 мостових споруд через річку Інгулець, відновлено 5 мостів.

Окупація Херсонської області завдала серйозного удару по всім підприємствам сфери торгівлі та надання послуг, спричинивши трансформацію споживчого попиту.

На сьогодні у 110 населених пунктах деокупованої частини Херсонської області відновили діяльність 1070 закладів торгівлі, зокрема:

- на території Херсонського району у 44 населених пунктах відновили діяльність 776 закладів торгівлі, з них: 454 – продовольчі магазини, 20 – ринків, 51 – об'єкт громадського харчування, 251 – непродовольчий магазин;

- на території Бериславського району у 66 населених пунктах працюють 294 заклади торгівлі, а саме: 199 – продовольчих магазинів, 5 – ринків, 11 – об'єктів громадського харчування, 79 – непродовольчих магазинів.

Кількість продовольчих магазинів порівняно з початком року збільшилась на 108.

Разом з цим у 118 населених пунктах деокупованої частини області не ведеться торгова діяльність. Насамперед це пов'язано із безпековою ситуацією (постійні обстріли населених пунктів), неможливістю ведення діяльності через значні руйнування інфраструктури, фінансову неспроможність та економічну недоцільність (у населених пунктах, де залишилося кілька десятків мешканців).

Інфляція на споживчому ринку області у жовтні 2024 року порівняно із вереснем 2024 року становила 1,4% (по Україні – 1,8%), з початку року – 7,3% (по Україні – 8,4%).

У жовтні ціни на продукти харчування та безалкогольні напої в цілому зросли на 2,7%. Найбільше (на 13,3%) подорожчали овочі. На 8,0–3,0% стали більше коштувати масло, яйця, яловичина, крупи гречані, молоко, хліб, сметана, олія соняшникова, макаронні вироби, борошно пшеничне, сир і м'який сир (творог). Крім того, на 1,2–0,5% зросли в ціні кисломолочна продукція, фрукти, рис, риба та продукти з риби. Водночас цукор подешевшав на 7,5%, м'ясо птиці – на 1,3%, свинина – на 1,0%.

Ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби підвищилися на 0,5%, що в першу чергу пов'язано з подорожчанням тютюнових виробів на 1,9%.

У сфері охорони здоров'я ціни підвищились на 0,8% внаслідок подорожчання фармацевтичної продукції, товарів та обладнання на 1,2%.

Ціни на транспорт зросли на 0,2% за рахунок збільшення вартості палива та мастил на 1,0%.

Одними з найвідчутніших негативних наслідків кризи, спричиненої війною, є втрата доходів працездатного населення, масова внутрішня та зовнішня міграція працездатного населення і в результаті загострення ситуації на ринку праці.

З метою підтримки населення працездатного віку, яке втратило роботу, в області постійно проводиться активна інформаційна робота. Розміщується

інформація щодо актуальних вакансій, отримання грантів на відкриття/розширення бізнесу, безкоштовного навчання за ваучером, фінансової підтримки роботодавців тощо.

Задля підвищення рівня конкурентоспроможності громадян та забезпечення роботодавців висококваліфікованими кадрами служба зайнятості проводить навчання, перенавчання та підвищення кваліфікації безробітних. З початку 2024 року направлено на професійне навчання 95 безробітних громадян.

Вирішення питань зайнятості дуже ускладнюється знаходженням деокупованої Херсонщини в зоні активних бойових дій, що негативно впливає на можливості ефективного працевлаштування.

Рівень безробіття населення у віці 15 – 70 років (за методологією МОП) по області за підсумками 2024 році становитиме 34,1%.

Середньомісячна заробітна плати за 2024 рік очікується на рівні 17600 грн, індекс реальної заробітної плати складатиме 109,6%.

Загальна заборгованість із виплати заробітної плати на підприємствах, в установах і організаціях Херсонської області, за статистичними даними, станом на 01 вересня 2024 року склала 3,3 млн грн. У порівнянні з початком року сума боргу зменшилася на 74,8%, або на 9,8 млн грн.

Заборгованість мають 7 підприємств та установ області, в тому числі: 3 – на деокупованій території (сума заборгованості – 250,0 тис. грн, 7,6% від загальної суми боргу), 5 – на окупованій території (3,05 млн грн, 92,4%).

Станом на 01 жовтня 2024 року переважна частина території Херсонської області залишається окупованою – 32 територіальні громади (76% від загальної площі області) із 49, тож зусилля місцевих органів влади протягом року спрямовувалися на забезпечення стабільності функціонування бюджетної системи, відновлення інфраструктури та облаштування належних умов життєдіяльності населення в умовах виникаючих непередбачуваних проблем у фінансовому середовищі, зокрема у сферах фіскального та бюджетного спрямування.

Так, до загального фонду місцевих бюджетів області (без урахування офіційних трансфертів) за січень – вересень 2024 року отримано 1573,3 млн грн податків і зборів, що на 591,8 млн грн, або на 27,3%, менше порівняно з січнем – вереснем попереднього року. Значне скорочення надходжень пов'язано із зарахуванням податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення військовослужбовців з 01 жовтня 2023 року до державного бюджету.

При порівнянні у співставних умовах спостерігається зростання надходжень на 19,5%, або на 257,3 млн грн.

До спеціального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів та власних надходжень бюджетних установ) упродовж 9 місяців 2024 року надійшло 2,2 млн грн, що на 78,3% або на 7,9 млн грн менше надходжень відповідного періоду 2023 року.

Найбільшими за обсягом сплачених до місцевих бюджетів податків і зборів у 2024 році є: АТ «Українська залізниця», АТ «Херсонобленерго»,

ТОВ «АТБ-Маркет», ТОВ «Херсонська обласна енергопостачальна компанія», АТ «Херсонська ТЕЦ», заклади освіти і охорони здоров'я та інші установи. Питома вага надходжень у доходах місцевих бюджетах області цих платників склала 26,22%.

Обсяги платежів до місцевих бюджетів від найбільших платників наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз надходжень податків та зборів до місцевих бюджетів від найбільших платників по Херсонській області

№ з/п	Назва підприємства, організації	(тис. грн)	
		Факт за січень-вересень 2024 року, всього	Питома вага у загальній сумі надходжень, %
1	Управління освіти Херсонської міської ради	64 797,2	4,11
2	Акціонерне товариство «Українська залізниця»	23 786,3	1,51
3	Херсонська обласна прокуратура	21 509,0	1,37
4	ТОВ «АТБ-Маркет»	18 836,2	1,20
5	КНП «Херсонська обласна клінічна лікарня» Херсонської обласної ради	15 914,3	1,01
6	АТ «Херсонська ТЕЦ»	15 522,8	0,99
7	КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. Є. Є. Карабелеша»	15 226,0	0,97
8	МКП «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства м.Херсона»	14 950,0	0,95
9	КНП «Обласний територіальний центр екстренної медичної допомоги та медицини катастроф» Херсонської обласної ради	14 783,5	0,94
10	КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. О.С.Лучанського»	14 527,1	0,92
11	ТОВ «Херсонська обласна ЕК»	14 443,3	0,92
12	КНП «Херсонська міська клінічна лікарня ім. А. і О. Тропіних»	13 874,8	0,88
13	Головне управління Пенсійного фонду України в Херсонській області	13 418,3	0,85
14	Територіальне управління Державної судової адміністрації України в Херсонській області	12 139,3	0,77
15	Херсонська обласна державна адміністрація	11 788,6	0,75
16	Херсонський державний університет	10 938,2	0,69

17	Управління освіти Каховської міської ради	10 749,3	0,68
18	КНП «Херсонська дитяча обласна клінічна лікарня» Херсонської обласної ради	10 615,2	0,67
19	АТ «Херсонобленерго»	10 055,5	0,64
20	Херсонська державна морська академія	9 811,7	0,62
21	Головне управління ДПС у Херсонській області, АР Крим та м. Севастополі	8 580,3	0,54
22	КНП «Херсонський регіональний онкологічний центр» Херсонської обласної ради	8 474,0	0,54
23	Державна установа «Херсонський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»	8 109,9	0,51
24	Херсонський апеляційний суд	7 986,8	0,51
25	Управління освіти, культури, молоді та спорту Білозерської селищної ради	7 924,8	0,50
26	КНП «Херсонський обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Херсонської обласної ради	7 872,9	0,50
27	Херсонський державний аграрно-економічний університет	6 949,6	0,44
28	Херсонський національний технічний університет	6 711,2	0,43
29	КП «Херсонміськвітло» Херсонської міської ради	6 700,1	0,43
30	Чорнобаївська сільська рада Херсонського району Херсонської області	6 145,9	0,39
	Всього надійшло по найбільших платниках	413 142,1	26,22
	Всього надійшло до бюджету області	1 575 508,9	100,00

На теперішній час у всіх деокупованих територіальних громадах відновлено/розпочато роботу центрів надання адміністративних послуг, а з тимчасово окупованих територій забезпечено релокацію усіх 29 раніше створених відділів ЦНАП. Це дозволило протягом січня – вересня поточного року надати громадянам 210,8 тис. адміністративних послуг.

Питання доступності громадян до адміністративних послуг вирішується за рахунок мобільних рішень для надання адміністративних послуг, а саме створення мобільних офісів ЦНАП або мобільних автоматизованих робочих місць адміністраторами ЦНАП.

За допомогою таких мобільних рішень у 2024 році здійснено 387 виїзних прийомів громадян у віддалених населених пунктах, під час яких надано 4486 адміністративних послуг.

З моменту повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України галузь туризму та рекреації Херсонщини фактично

припинила своє існування. Туристичну інфраструктуру області російські військові почали використовувати як місця дислокації, природні туристичні локації було заміновано та використано як військові бази, деякі об'єкти зруйновано. Крім того, катастрофічним наслідком став підрив Каховської ГЕС, який фактично знищив екосистему та інфраструктуру туристичних локацій, розташованих по руслу р.Дніпро.

На сьогодні на деокупованій території області із 164 працює 137 закладів охорони здоров'я всіх рівнів надання медичної допомоги, зокрема 7 центрів первинної медико-санітарної допомоги та 1 самостійна амбулаторія загальної практики – сімейної медицини, в їх складі 43 амбулаторії, 86 фельдшерських і фельдшерсько-акушерських пунктів, 20 лікарень (вторинного та третинного рівнів) та 15 інших закладів.

Станом на 10 жовтня 2024 року на звільненій території Херсонської області зруйновано 27 закладів охорони здоров'я (16,5% від загальної кількості закладів): 1 лікарня вторинного рівня, 7 лікарських амбулаторій та 19 фельдшерських і фельдшерсько-акушерських пунктів.

Зруйновано заклад медичної освіти КЗ «Бериславський медичний фаховий коледж» ХОР.

Пошкоджень зазнали 116 медичних установ (70,7% від загальної кількості закладів): 26 закладів вторинного та третинного рівнів надання допомоги, 32 лікарські амбулаторії, 51 фельдшерських і фельдшерсько-акушерських пунктів та 7 інших медичних установ.

На тепер, 56 медичних установ (39,2% від пошкоджених ЗОЗ) на деокупованій території внаслідок здійснення ремонтних робіт: частково відновлено або в процесі відновлення – 33 заклади (з них 3 заклади пошкоджено повторно) та повністю відновлено – 23 заклади (з них 1 заклад пошкоджено повторно).

Із 26 зруйнованих ЗОЗ – відновлено повністю 3 фельдшерських і фельдшерсько-акушерських пунктів.

З метою забезпечення населення деокупованих територій області медичним обслуговуванням благодійними організаціями до 20 населених пунктів, де пошкоджено та зруйновано медичні заклади, доставлено 28 медичних модульних амбулаторних пунктів/модульних будинків/трейлерів.

Тривалі воєнні дії обумовили значні незворотні демографічні втрати, які відображені в погіршенні кількісних, і особливо якісних показників здоров'я населення.

За січень – вересень показник захворюваності на злоякісні новоутворення склав 88,3 на 100 тис. населення (відповідний минулорічний показник – 80,6 на 100 тис. населення).

Показник смертності від злоякісних новоутворень склав 30,5 на 100 тис. населення (відповідний минулорічний показник – 24,6 на 100 тис. населення).

Показник захворюваності на серцево-судинні хвороби за III квартал 2024 року склав 63,61 на 100 тис. населення деокупованої частини області, в

аналогічному періоді 2023 року – 67,56 на 100 тис. населення деокупованої частини області.

Кадрове забезпечення (укомплектованість медичними працівниками) закладів охорони здоров'я станом на 01 жовтня 2024 року по деокупованій території складає 69,2%.

В умовах дії правового режиму воєнного стану освітню діяльність у 2024/2025 навчальному році організовано у 89 закладах дошкільної освіти (5456 вихованців), 174 – загальної середньої (57084 учні), 20 – позашкільної (5953 гуртківці), 14 – професійної (професійно-технічної) (3157 учнів), 16 – фахової передвищої (6735 студентів), 12 – вищої (15147 студенти).

У межах підготовки до нового навчального року удосконалено наявну мережу закладів загальної середньої освіти шляхом призупинення навчального процесу в 12 малокомплектних школах.

Організовано роботу 8 освітніх центрів «Крим-Україна», «Донбас – Україна».

За рахунок державної субвенції на забезпечення безпечних умов в закладах загальної середньої освіти в сумі 200,0 млн грн проводиться нове будівництво 4 захисних споруд.

Також за кошти додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації, на 2024 рік в сумі 649129,8 тис. грн розпочато нове будівництво захисних споруд цивільного захисту у 8 закладах освіти області.

У співпраці з міжнародними партнерами, українськими благодійними фондами, Міністерством освіти і науки України для організації дистанційного навчання до закладів освіти передано 10380 ноутбуків та 388 планшетів. За підтримки Дитячого фонду ООН в Україні (ЮНІСЕФ) у 3 закладах освіти області облаштовано цифрові освітні центри. Також у межах реалізації програми міжнародної технічної допомоги «Програма екстреного відновлення між Урядом України та Японським агентством міжнародного співробітництва. Субпроект: «Невідкладне покращення обладнання для надання освітніх послуг» поставлено обладнання (ноутбуки, планшети, 3Д принтери, проектори, конструктори, інтерактивні панелі та інше обладнання) для організації п'яти DLC (digital learning centers).

Для підтримки дошкільної освіти від міжнародних партнерів з Фінляндії до НВК «Школа гуманітарної праці» передано автобус, оснащений для організації виїзних занять для дітей дошкільного віку – «Дитячий садок на колесах».

За рахунок коштів державного бюджету та місцевих бюджетів на засадах співфінансування здійснено закупівлю 2 шкільних автобусів.

Триває відновлення пошкоджених приміщень 11 закладів освіти: 5 – у Високопільській, по 2 – у Великоолександрівській та Чорнобаївській, по 1 – у Білозерській та Кочубеївській громадах.

Підготовку кваліфікованих робітників у 2024 році здійснювали 14 закладів за професіями промисловості, сільського господарства, транспорту, зв'язку, будівництва, торгівлі, громадського харчування і невиробничої сфери побутового обслуговування. Освітній процес відбувався в дистанційному форматі. Навчанням було охоплено 3157 учнів.

Протягом року вжито заходи щодо оптимізації 3-х закладів професійної (професійно-технічної) освіти шляхом приєднання до інших закладів (ДНЗ «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства», Херсонський професійний ліцей харчової промисловості та ДНЗ «Білозерське професійно-технічне училище № 6»).

За даними моніторингу пошкоджень та руйнувань зазнали 253 об'єкти культурної інфраструктури, з яких 55 об'єктів зруйновані повністю, 198 – мають пошкодження різного ступеня.

Незважаючи на надскладні умови, на деокупованій частині області працюють 107 закладів галузі (в офлайн та онлайн форматі).

Серед закладів, які поновили свою діяльність, 11 закладів позашкільної освіти сфери культури, у яких навчається 2331 учень. Також у дистанційному режимі проводить освітню діяльність Херсонський фаховий коледж культури і мистецтв (184 студенти).

Враховуючи збільшення попиту населення на отримання культурних послуг, у 2024 році в обласному центрі за ініціативи обласної військової адміністрації для проведення заходів організовано відкриття додаткового культурного простору в укритті.

Також із залученням обласних закладів культури продовжується реалізація виїзних проєктів по деокупованим громадам з урахуванням безпекової складової.

У поточному році для об'єднання та підтримки творчих людей Херсонщини започаткована культурна ініціатива «Мистецький шлях».

В рамках проєкту «Книга в укритті» спільно з делегацією Міжнародного ПЕН-клубу у поточному році відкрито 3 книжкові точки.

Протягом 2024 року реалізовано проєкти: «Вільні читають українською» та «Один студент – одна книжка для Херсона». В рамках проєктів до Херсонської області було надіслано 7976 україномовних книжок. Отримані книжки передані до бібліотечних закладів деокупованих територіальних громад області.

Організовано проведення Міжнародного фестивалю театральних прем'єр «Мельпомена Таврії», мистецького кулінарного фестивалю «Таврія-Борщ» та відкритого фестивалю народної творчості «Душа Півдня», Всеукраїнського конкурсу-фестивалю військово-патріотичної пісні «Оберіг», відкритого літературного конкурсу творів у жанрі фантастики та фентезі «ФантФест», відбіркового туру конкурсу Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона Рута», міжрегіонального ярмарку бібліотечних інновацій «Бібліокреатив» та інші.

Крім того, проводиться і робота у сфері охорони культурної спадщини в частині пам'яток археології, історії та монументального мистецтва.

Так, з метою забезпечення вцілених музейних предметів у 2024 році було проведено 2 етапи евакуації частин фондів колекцій обласних музеїв та організовано рятування та евакуацію музейних колекцій музеїв деокупованої частини області, будівлі яких зазнали пошкоджень внаслідок бойових дій.

До початку повномасштабного вторгнення російських загарбників в Україну в Херсонській області функціонувало 2706 спортивних споруд, з яких 34 стадіони, 2 плавальні басейни, 459 спортивних залів площею не менше 162 кв.м, 335 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять, 1048 спортивних майданчиків (52 майданчики зі штучним покриттям для ігрових видів спорту) та 360 майданчиків з тренажерним обладнанням, 348 футбольних полів, 34 тенісні корти, 6 веслувально-спортивних та 7 водноспортивних баз, 65 стрілецьких тирів на дистанцію не менше 25 м, льодовий комплекс.

Кількість осіб, які займалися всіма видами спорту, становила понад 30 тис. осіб, з них у дитячо-юнацьких спортивних школах, спеціалізованих дитячо-юнацьких школах олімпійського резерву, школі вищої спортивної майстерності та Херсонському фаховому спортивному коледжі – понад 15 тис. осіб.

Та попри зруйновану інфраструктуру та бойові дії на території Херсонщини спортивне життя краю не зупинилося.

На сьогодні в області створюються умови для розвитку резервного спорту та ефективного поповнення складу національних збірних команд шляхом проведення різноманітних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів серед різних вікових груп, передусім – серед осіб шкільного та студентського віку.

Проводяться заходи щодо збереження та розвитку позицій спортсменів області на міжнародному рівні з метою піднесення авторитету області та держави у світовому спортивному співтоваристві. Ліцензії на участь у щорічних Олімпійських і Паралімпійських іграх у м.Парижі здобули 6 спортсменів Херсонщини.

З метою підвищення рівня зацікавленості дітей та молоді у соціальних та профілактичних акціях, спрямованих на мотивацію свідомого ставлення до власного здоров'я, проводяться просвітницькі заходи.

Пріоритетними напрямками соціальної політики в області є забезпечення соціально вразливих верств населення, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку та внутрішньо переміщених осіб якісними та необхідними соціальними послугами.

До початку війни в області функціонувало 10 інтернатних закладів системи соціального захисту населення, які підпорядковані Департаменту соціального розвитку обласної державної адміністрації та розраховані на 1519 ліжко-місць, з яких: 3 геріатричні пансіонати, 5 психоневрологічних, 1 спеціальний та 1 дитячий будинки-інтернати.

На сьогодні 9 інтернатних закладів знаходяться на окупованій території Херсонської області, окупаційною владою змінено керівництво та примусово евакуйовано підопічних/вихованців до тимчасово окупованої території АР Крим. КЗ ХОР «Херсонський психоневрологічний будинок-інтернат», що

знаходиться на деокупованій території, наразі призупинив свою діяльність через численні обстріли, а підопічних евакуйовано до аналогічних закладів Миколаївської, Черкаської та Тернопільської областей.

Також до повномасштабного вторгнення російських військ в області функціонувало 17 територіальних центрів соціального обслуговування, 20 центрів надання соціальних послуг та 8 структурних підрозділів суб'єктів, що надають соціальні послуги.

Станом на 01 жовтня 2024 року відновили свою діяльність 7 територіальних центрів соціального обслуговування та 10 центрів надання соціальних послуг. Зазначеними закладами надається увесь спектр базових соціальних послуг, які можливо забезпечити в умовах сьогодення, зокрема – денний догляд підопічних, забезпечення продуктами харчування, ліками, вирішення питання щодо організації медичного обслуговування та евакуації у більш безпечні місця.

Станом на 01 жовтня поточного року за рахунок коштів обласного бюджету здійснено виплату матеріальної допомоги населенню, яке опинилося у скрутному становищі, на загальну суму 48882,0 тис. грн.

Основним завданням у сфері цивільного захисту населення є забезпечення функціонування територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Херсонської області та її ланок, вжиття заходів із забезпечення готовності до реагування на надзвичайні ситуації органів управління цивільного захисту.

З цією метою за 9 місяців 2024 року пройшли функціональне навчання за держзамовленням 466 осіб, за контрактом – 171 особа, з питань пожежної безпеки – 208 осіб.

Крім того, протягом 2024 року продовжено роботи з очищення деокупованої території Херсонської області від вибухонебезпечних предметів.

Станом на 30 вересня 2024 року загальна площа деокупованих територій Херсонської області складає 683 тис. га, з яких з початку проведення робіт по розмінуванню обстежено на наявність вибухонебезпечних предметів 375,9 тис. га, з них – 341,5 тис. га землі с/г призначення.

За період 2023 – 2024 років було обстежено: доріг – 3918,4 км; ЛЕП – 2233 км; газопроводів та їх сполучень – 149,1 км; залізничних колій – 386,3 км; берегової лінії – 6,4 км та 3,6 га водойма; домогосподарств та об'єктів інфраструктури (без урахування звернень, що надходять на екстрені номери оперативних служб «101» та «102») – 17970 од.

Загалом з початку проведення робіт підрозділами розмінування виявлено та знищено вибухонебезпечних предметів у кількості 206 тис. од.

Протягом року здійснювалися і заходи щодо організації просвітницької роботи серед населення, зокрема проведено інструктажі з мінної безпеки та правил поведіння з вибухонебезпечними предметами; з надання домедичної допомоги; щодо дій населення у випадку загрози та виникнення радіаційної аварії.

Війна є спустошливою не тільки для соціальної сфери, але має і руйнівний вплив на навколишнє середовище та здоров'я людей.

Однією з найважливіших екологічних проблем під час війни стало забруднення повітря, води та ґрунту. Постійні обстріли населених пунктів призвели до викиду великої кількості токсичних хімічних речовин у навколишнє середовище, зокрема розливу неочищених стічних вод.

До того ж, підрив російськими військами греблі Каховської ГЕС спричинив проблеми із забезпеченням ряду населених пунктів питною водою, функціонуванням очисних споруд, систем водопостачання та водовідведення.

Також, нагальною проблемою у сфері екологічної безпеки Херсонщини залишається утилізація заборонених та непридатних до використання у сільському господарстві безхазяйних хімічних засобів захисту рослин.

За результатами проведеної у 2024 році комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених та непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, встановлено розміщення 1,7 тис. тони таких відходів, для екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення яких потрібно близько 203 млн грн.

Внаслідок військової агресії російської федерації деокуповані населені пункти області продовжують зазнавати численних руйнувань, через що постійно збільшуюся обсяги відходів руйнації.

З метою запобігання негативного впливу цих відходів на навколишнє природне середовище на території 17 деокупованих територіальних громад облаштовано 67 тимчасових місць зберігання відходів руйнувань, загальною площею 114,2 га, на яких вже накопичено 180289 тон відходів. Для подальшого використання у відновлювальних роботах згодом планується їх переробка.

Через воєнні (бойові) дії під загрозою знищення чи значного пошкодження опинилися і об'єкти та території природно-заповідного фонду області.

Відповідно до карти бойових дій на території України від Deep State, з 84 територій та об'єктів природно-заповідного фонду деокуповано 29 територій та об'єктів загальною площею 17,7 тис. гектара (5% від усієї площі природно-заповідного фонду).

Шкоду, нанесену війною заповідним територіям, важко визначити, адже окрім питання значного ускладнення проведення оцінки в результаті замінування та окупації, втрату унікальних територій та об'єктів тваринного і рослинного світу оцінити неможливо.

У рамках роботи комісії з визначення шкоди, завданої довкіллю внаслідок надзвичайної ситуації та/або збройної агресії та бойових дій під час воєнного стану на території Херсонської області, Державною екологічною інспекцією Південного округу здійснено обрахунки збитків, завданих:

- національному природному парку «Кам'янська Січ» – 20114,9 млн грн;
- Біосферному заповіднику «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна – 62,8 млн грн.

ПРОГНОЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ НА 2025 РІК

У 2025 році будуть реалізовуватися завдання, спрямовані на максимальне усунення негативних наслідків для Херсонської області, спричинених повномасштабною збройною агресією російської федерації проти України, відновлення, стабілізація та досягнення економічного розвитку, забезпечення безпечних та гідних умов життя, добробуту населення.

Впровадження заходів, спрямованих на розв'язання існуючих регіональних проблем, поліпшення результатів соціально-економічного розвитку області, дає можливість прогнозувати на 2025 рік валовий регіональний продукт у фактичних цінах у розмірі 8580,0 млн грн (+3,0% до очікуваного показника 2024 року).

В аграрному секторі у 2025 році буде продовжено реалізацію заходів, спрямованих на:

- відновлення та збільшення придатних до використання площ сільськогосподарських угідь, на яких можливе проведення польових робіт;
- збільшення чисельності поголів'я сільськогосподарських тварин та обсягів виробництва тваринницької продукції за рахунок відновлення матеріально-технічної бази підприємств, сприяння веденню селекційно-племінної роботи, а також підтримки сільськогосподарських підприємств та особистих селянських господарств;
- відновлення та підвищення ефективності використання меліоративних систем області за рахунок відновлення зрошувальних мереж, модернізації та технічного переоснащення зрошувальної техніки й обладнання.

У результаті виконання зазначених заходів у 2025 році прогнозується збільшення обсягів виробництва валової продукції сільського господарства на 1,8%.

Основними завданнями щодо забезпечення відбудови та розвитку промислового комплексу області стане: ґрунтовне вивчення фізичного та технологічного стану промислового комплексу області, руйнувань та збитків, завданих окупаційною владою, а також наявного людського капіталу Херсонщини, вивчення потенційних можливостей застосування механізмів відновлення промисловості за рахунок міжнародної технічної допомоги, грантових проєктів з урахуванням принципів екологоорієнтованого розвитку, формування ефективного інвестиційного клімату за рахунок створення регіональних, а також участі в національних індустріальних та технологічних парках, відновлення системи підготовки робітничих кадрів, стимулювання процесів самоорганізації сільськогосподарських товаровиробників усіх форм власності на кооперативних принципах, сприяння популяризації продукції місцевих виробників та підвищення її конкурентоспроможності, сприяння розширенню ринків збуту продукції місцевих сільгосптоваровиробників.

Реалізація вказаних заходів дає можливість прогнозувати за підсумками 2025 року:

- відновлення фізичного та технологічного стану 15 виробничих об'єктів на деокупованій частині області;

- збільшення на 10% кількості задіяних працівників у виробничих процесах промислових підприємств області та на 20% середньомісячної заробітної плати одного штатного працівника в промисловому комплексі області;

- зростання обсягу реалізованої агропродукції на 2,5% за рахунок відновлення підприємств.

Пріоритетами відновлення та розвитку житлово-комунального господарства, комунальної інфраструктури та будівництва є забезпечення умов для розвитку населених пунктів області шляхом відновлення об'єктів інфраструктури, тому числі комунальної, надання якісних житлово-комунальних послуг, стабільне функціонування систем життєзабезпечення, відновлення централізованого водопостачання в населених пунктах області, будівництво житла, перепрофілювання або реконструкція об'єктів іншого цільового призначення під житло, придбання житла.

У 2025 році за рахунок усіх джерел фінансування заплановано відновити 2800 об'єктів, в тому числі 275 об'єктів критичної інфраструктури, 64 – соціальної та 2461 – житлового призначення.

У дорожньо-транспортному комплексі планується продовження роботи, пов'язаної з відновленням та подальшим розвитком мережі автобусних перевезень, авіаційного транспорту, автомобільних доріг та поштового зв'язку.

За результатами очікується досягти 100% обстеження доріг, мостів на звільнених територіях області та приведення їх до технічного стану, що відповідає транспортно-експлуатаційним показникам, та забезпечити в повному обсязі населення деокупованих громад послугами поштового зв'язку та автобусного сполучення.

У сфері інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності зусилля у 2025 році будуть спрямовані на:

- актуалізацію інвестиційних проєктів у деокупованих населених пунктах області;

- розробку інвестиційних проєктів, що потребують донорської або грантової підтримки;

- просування інвестиційних проєктів та пропозицій регіону серед потенційних вітчизняних й іноземних ділових партнерів;

- сприяння реалізації інвестиційних проєктів у рамках державно-приватного партнерства та міжнародної технічної допомоги з відбудови та реконструкції інфраструктури регіону;

- реалізацію ініціативи Конгресу регіональних влад при Президентові України стосовно створення ключової платформи для міжнародних партнерів, які прагнуть співпрацювати на рівні області та громад.

У 2025 році за рахунок збільшення обсягу експортних поставок продукції сільського господарства темп зростання обсягу експорту очікується на рівні 116,7%.

У сфері зайнятості населення та ринку праці планується реалізація заходів, спрямованих на забезпечення гідної оплати праці та підвищення рівня життя

населення, поетапне підвищення частки оплати праці у структурі доходів, збільшення потреби у вільних та новостворених робочих місцях, підвищення рівня конкурентоспроможності населення, забезпечення потреби роботодавців у висококваліфікованих кадрах.

За прогнозними розрахунками у 2025 році номінальна середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника підвищиться на 17,6% порівняно з попереднім роком і становитиме 20700 грн.

Індекс реальної заробітної плати прогнозується на рівні 107,4%.

Передбачається, що рівень безробіття населення у віці 15 – 70 років (за методологією МОП) залишиться на рівні очікуваного показника 2024 року і складатиме 34,1%.

У соціальній сфері області продовжиться реалізація державної політики, спрямованої на захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; відновлення закладів/установ соціальної сфери області, в тому числі й тих, які надають соціальні послуги громадянам; охоплення соціальними послугами осіб, постраждалих від наслідків проведення бойових дій російською федерацією, малозабезпечених верств населення, осіб та дітей з інвалідністю; надання соціальної підтримки ветеранам війни та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України; забезпечення осіб з інвалідністю санаторно-курортним оздоровленням та реабілітаційними послугами дітей з інвалідністю.

У галузі «Охорона здоров'я» планується здійснити заходи щодо відновлення роботи закладів охорони здоров'я на деокупованих територіях Херсонської області, а саме:

- проведення обстеження споруд закладів охорони здоров'я області на деокупованих територіях з метою прийняття рішення про можливість їх подальшої експлуатації та розроблення заходів з відновлення;

- створення безпечних умов в медичних закладах;

- вжиття заходів з доукомплектування закладів охорони здоров'я медичними працівниками, забезпечення медичним обладнанням, лікарськими засобами згідно з табелем оснащення та автотранспортом.

У галузі «Освіта» заходи будуть спрямовані на:

- створення психологічного комфортного освітнього простору;

- створення умов для побудови індивідуальної освітньої траєкторії учням;

- підвищення професійної компетенції працівників закладів освіти;

- впровадження нових стратегічних наративів щодо формування національної ідентичності учнівської молоді;

- підготовку кваліфікованих кадрів для галузей економіки області.

Прогнозується розвиток усіх напрямів фізичної культури шляхом підвищення рівня фізичної активності населення, проведення якісних зміни у спорті вищих досягнень, покращення спортивної інфраструктури.

Впровадження запланованих заходів дозволить збільшити відсоткові показники: залучення дітей та молоді віком від 6 до 18 років до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах від загальної чисельності населення даної

вікової групи та охоплення населення систематичними заняттями фізичною культурою та масовим спортом від загальної чисельності жителів області.

ДОХОДИ

Дохідна частина обласного бюджету на 2025 рік розроблена на основі положень Бюджетного та Податкового кодексів України (зі змінами), Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік».

При формуванні показників доходів обласного бюджету було враховано основні прогнозні макропоказники економічного та соціального розвитку України, які затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 2024 року № 780 «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025 – 2027 роки», фактичне виконання доходів за 2023 рік та очікуване виконання за 2024 рік.

До того ж, процес прогнозування здійснювався в режимі реального часу в умовах високого ступеня невизначеності та непередбачуваності у сфері національної та регіональної безпеки через зміну ситуації на фронті, інтенсивності та географії бойових дій та їх наслідків.

Відтак, доходи обласного бюджету на 2025 рік заплановано досить реалістично, виходячи з обережних оцінок темпів відновлення економіки регіону, та можуть бути у процесі виконання переглянуті як у бік збільшення, так і у бік зменшення.

У цілому обсяг доходів **загального фонду** обласного бюджету (*без урахування міжбюджетних трансфертів*) на 2025 рік, порівняно із очікуваними показниками 2024 року, зменшується на 20836800 грн або на 6,7% і становить 289081000 грн.

Основним бюджетоутворюючим джерелом надходжень загального фонду обласного бюджету, як і в попередніх бюджетних періодах, залишається *податок на доходи фізичних осіб*, питома вага якого у сумі доходів загального фонду 2025 року складає 94,6%.

Обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб на 2025 рік визначено у сумі 273337700 грн, що на 5,8%, або на 16833100 грн менше очікуваних надходжень 2024 року у співставних умовах. Планування надходжень податку здійснювалося виходячи із прогнозного обсягу фонду оплати праці найманих працівників, рівня середньомісячної і мінімальної заробітної плати, а також продовженням оподаткування доходів фізичних осіб (крім доходів у вигляді дивідендів за акціями та корпоративними правами) за єдиною ставкою податку – 18%.

Основні чинники, які вплинуть на надходження податку на доходи фізичних осіб:

- залишення розміру мінімальної заробітної плати та посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС на рівні 2024 року (8000 грн та 3195 грн відповідно);

- зменшення кількості штатних працівників, внаслідок призупинення трудових договорів з працівниками, що знаходяться на тимчасово окупованій території;
- збільшення обсягу доходів громадян, отриманих від надання в оренду земельних часток (паїв), в результаті продовження проведення робіт по розмінуванню сільськогосподарських земель на деокупованих територіях для найшвидшого повернення їх у використання.

Прогнозна сума *10 відсотків податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки* становить 4829200 грн, що на 43,2%, або на 3668300 грн менше очікуваних надходжень 2024 року. Розрахунки здійснювалися з урахуванням законодавчо встановлених ставок оподаткування, очікуваного обсягу прибутку прибуткових підприємств, фактичних надходжень податку на прибуток за 10 місяців 2024 року. Зменшення надходжень податку зумовлено погашенням у 2024 році платниками боргу за минулі роки та перереєстрацією ТОВ «Енерджи Вуд», ТОВ «Ренджи Бершадь», ТОВ «Ренджи Тростянець» до інших регіонів України, якими за січень – жовтень поточного року до обласного бюджету сплачено 2003,0 тис. грн.

Надходження *рентної плати за спеціальне використання води (крім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення)* плануються у сумі 264100 грн, що на 4,4%, або на 11200 грн більше очікуваних надходжень 2024 року. Розрахунок здійснено виходячи з очікуваних надходжень (нарахувань) такої рентної плати у поточному році без застосування індексації ставок, визначених в абсолютних значеннях. Зростання надходжень зумовлено збільшенням надходжень від АТ «Херсонська ТЕЦ» через відсутність на початок планового бюджетного періоду переплати по цьому платежу (у лютому та травні 2024 року (частково) податкові зобов'язання погашено за рахунок переплати, що склалася на початок року).

Показник надходжень *рентної плати за користування надрами для видобування інших корисних копалин загальнодержавного значення* на 2025 рік прогнозується в обсязі 1427700 грн, що на 9,5%, або на 149400 грн менше очікуваних надходжень 2024 року. При розрахунках враховані надходження поточного року за виключенням коштів, які були сплачені платниками в рахунок погашення боргу за минулі роки. Найбільшими платниками платежу (69,4% усіх надходжень) є АТ «Арселорміттал Берислав» та ТОВ «Доломіт-3».

Обсяг *плати за спеціальне використання водних біоресурсів* визначено у сумі 29000 грн, що 42,3%, або 21300 грн менше очікуваних надходжень 2024 року. Надходження заплановано по одному платнику (Воскобойник І.В.), яким у 2023 році сплачено 7,7 тис. грн зазначеного платежу, а у січні – жовтні 2024 року – 50,3 тис. грн.

Прогноз надходжень плати за надання адміністративних послуг (*8 видів ліцензій*) на 2025 рік здійснено з урахуванням динаміки надходжень платежів у поточному році та норм Закону України від 18 червня 2024 року № 3817-ІХ «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»,

якими передбачено підвищення з 01 січня 2025 року вартості окремих видів ліцензій, та визначено у загальній сумі 8926900 грн.

Майже 62% обсягу цих надходжень, або 5506000 грн, складають кошти від плати за ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах. У розрахунках враховано збереження кількості діючих ліцензій та збільшення їх вартості в середньому на 37,1%.

Обсяг плати за ліцензії на право оптової торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, на 2025 рік визначено у сумі 2726000 грн, що на 1281800 грн, або 32,0% менше очікуваних надходжень 2024 року. При плануванні врахована нова вартість ліцензій та кількість платників: 4 ліцензій вартістю по 680000 грн та 5 ліцензій по 1200 грн. Зменшення надходжень у порівнянні з очікуваними надходженнями поточного року пояснюється погашенням ТОВ «ЛДК» та ТОВ «Білозерський» боргу за минулі періоди.

Плати за ліцензії на право оптової торгівлі паливом, роздрібною торгівлю паливом та зберігання пального на 2025 рік розраховано в загальному обсязі 544800 грн, що на 303900 грн, або у 2,3 рази більше очікуваних надходжень поточного року. Значне зростання надходжень, окрім збільшення вартості ліцензій, пояснюється поверненням на початку року помилково зарахованих у 2023 році коштів у сумі 283,7 тис. грн.

Крім того, планується отримати кошти від:

- плати за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати, що видаються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчими органами місцевих рад і місцевими органами виконавчої влади, у сумі 5400 грн;

- плати за ліцензії на виробництво спирту етилового, коньячного і плодового та зернового дистиляту, дистиляту виноградного спиртового, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – 2400 грн;

- плати за ліцензії та сертифікати, що сплачується ліцензіатами за місцем здійснення діяльності, – 142300 грн.

При обрахунку інших надходжень на 2025 рік враховано надходження попередніх років та заплановано їх в сумі 250000 грн.

Прогнозні надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності, становлять 16400 грн. Обсяг їх визначено на підставі фактичних надходжень за січень – жовтень 2024 року за виключенням сум, які були сплачені платниками в рахунок погашення боргу за минулі роки.

По 3-ох джерелах наповнення обласного бюджету, а саме по: податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, частині чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до обласного бюджету, орендній плати за водні об'єкти (їх частини), що надаються в користування на умовах оренди обласною державною адміністрацією, надходження не плануються через відсутність їх надходжень у поточному році.

За розрахунками надходження до **спеціального фонду** обласного бюджету (без міжбюджетних трансфертів та власних надходжень бюджетних установ) складуть 100700 грн, із яких:

- екологічний податок – 90000 грн (розрахунок проведено на підставі очікуваних надходжень 2024 року з урахуванням звільнення від оподаткування платників, що здійснюють діяльність в зоні активних бойових дій);

- грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності – 10700 грн (при визначені враховано щомісячні надходження від МКП «Водограй» в рахунок погашення боргу).

ВИДАТКИ

Проект обласного бюджету на 2025 рік за видатками сформовано відповідно до діючого Бюджетного кодексу України, інших нормативно-правових актів, що регулюють питання формування місцевих бюджетів і міжбюджетних відносин, а також на підставі доведених Міністерством фінансів України міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам, визначених у Законі України «Про Державний бюджет України на 2025 рік», з урахуванням розпоряджень начальника обласної військової адміністрації від 27 листопада 2024 року № 673 «Про розподіл між місцевими бюджетами Херсонської області додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я на 2025 рік» та від 05 грудня 2023 року № 689 «Про надання у 2025 році іншої субвенції з обласного бюджету Херсонської області».

Обсяг видатків обласного бюджету становить 1244566977 грн, з яких видатки загального фонду – 1184744800 грн, спеціального фонду – 59822177 грн.

Херсонська обласна рада

Видатки загального фонду на утримання апарату обласної ради на 2025 рік передбачено за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету в сумі 14473200 грн, у тому числі на оплату праці – 11675922 грн.

Херсонська обласна державна адміністрація

Херсонській обласній державній адміністрації за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету на 2025 рік заплановано видатки у сумі 8575100 грн, у тому числі на реалізацію заходів програм:

- розвитку територій Херсонської області на 2024 – 2027 роки – 3457100 грн на утримання ДУ «Херсонський обласний контактний центр», з них на оплату праці – 3237100 грн, оплату енергоносіїв – 20000 грн;

- розвитку інвестиційної діяльності, міжнародного та транскордонного співробітництва Херсонської області на 2023 – 2025 роки – 1300000 грн, зокрема на фінансову підтримку установи «Агенція регіонального розвитку

«Офіс євроінтеграції» Херсонської області» (1100000 грн) та інші заходи програми з метою розвитку міжнародного і міжрегіонального співробітництва (200000 грн);

- інформатизації Херсонської області на 2024 – 2026 роки – 1728000 грн на технічну підтримку системи електронного документообігу АСКОД, підтримку безперервного функціонування існуючих телекомунікаційних систем, комплексів програмного забезпечення;

- відновлення малого і середнього підприємництва у Херсонській області на 2025 – 2026 роки – 2090000 грн, а саме на:

- компенсацію єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування фізичним особам – підприємцям за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб та ветеранів війни – 500000 грн;

- фінансову підтримку підприємців, які реалізують проекти в рамках державної програми «єРобота», – 500000 грн;

- надання мікрогрантів з обласного бюджету на створення та розширення бізнесу – 600000 грн;

- проведення заходів до Дня підприємця з відзначенням кращих підприємців за вагомий внесок у соціально-економічний та культурний розвиток Херсонської області – 40000 грн;

- здійснення підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва шляхом проведення семінарів, тренінгів, майстер-класів, воркшопів та надання інформаційних, маркетингових, юридичних консультацій підприємцям-початківцям; розроблення, видання, розповсюдження методичних та інформаційних матеріалів (буклетів, каталогів, брошур) з актуальних питань розвитку підприємництва на друкованих та електронних носіях – 50000 грн;

- співфінансування програм (проектів) міжнародної технічної допомоги у сфері підтримки підприємницької діяльності, відновлення інфраструктури ведення бізнесу, реалізації навчальних програм тощо – 400000 грн.

Управління освіти і науки

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік управлінню на утримання закладів обласного підпорядкування обласним бюджетом передбачено 253524914 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 162794300 грн;

- освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – 43906851 грн;

- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 40473300 грн;

- власних надходжень бюджетних установ – 6350463 грн.

На утримання закладів освіти передбачено 252604914 грн. Із загальної суми видатків (без урахування видатків одержувачів бюджетних коштів) на оплату праці заплановано 128279398 грн, на оплату енергоносіїв та комунальних послуг – 6597374 грн.

Видатки на харчування дітей в закладах освіти обраховано відповідно до

вимог постанови Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 305, а також з урахуванням розпорядження начальника обласної військової адміністрації від 11 березня 2024 року № 144 «Про затвердження вартості та режиму харчування дітей у закладах освіти обласного підпорядкування Херсонської області на 2024 рік». Кошти спрямовуватимуться на забезпечення компенсаційних виплат на харчування дітям-сиротам та дітям позбавленим батьківського піклування.

На реалізацію заходів обласної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року планується спрямувати 50000 грн на проведення та розвиток Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

Видатки бюджету розвитку передбачено в сумі 870000 грн на нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (протирадіаційного укриття) на території Чорнобаївської санаторної загальноосвітньої школи-інтернату I-III ступенів Херсонської обласної ради (у тому числі вишукувальні роботи, розробка проектної документації, експертиза проекту) в рамках реалізації програми запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2021 – 2025 роки.

Департамент здоров'я

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік в обласному бюджеті головному розпоряднику коштів обласного бюджету заплановано 218670950 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 159942100 грн;
- додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 33776000 грн;
- освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – 5695136 грн;
- субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я – 10211700 грн;
- власних надходжень бюджетних установ – 9046014 грн.

На утримання закладів освіти передбачено 67848876 грн.

На утримання комунальних некомерційних підприємств (оплата комунальних послуг та енергоносіїв), а також закладів охорони здоров'я, які не перейшли на фінансування з НСЗУ, планується спрямувати 150822074 грн, зокрема в рамках обласної програми розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Херсонської обласної ради на 2025 – 2027 роки – 146803334 грн.

Департамент соціального розвитку

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік Департаменту передбачено 93939200 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 93926200 грн;
- власних надходжень бюджетних установ – 13000 грн.

На утримання закладів передбачено 65770607 грн, у тому числі на: оплату праці (49132039 грн), оплату енергоносіїв та комунальних послуг (2502600 грн), соціальне забезпечення (963000 грн).

На компенсаційні виплати особам з інвалідністю за бензин, ремонт, технічне обслуговування автотранспорту та встановлення телефонів передбачено видатки в сумі 147193 грн.

На реалізацію заходів обласних програм планується спрямувати 28021400 грн, з них на:

- програму оздоровлення та відпочинку дітей на 2021 – 2025 роки – 3021400 грн;
- програму соціального захисту людей похилого віку, осіб з інвалідністю, підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності та протидії торгівлі людьми на 2025 – 2029 роки – 25000000 грн.

Служба у справах дітей

Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік на утримання 2-х центрів соціально-психологічної реабілітації дітей головному розпоряднику коштів обласного бюджету передбачено кошти у сумі 10715000 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 10215000 грн;
- власних надходжень бюджетних установ – 500000 грн.

На видатки бюджету розвитку передбачено 100000 грн задля здійснення придбання акумуляторної батареї для сонячних панелей (виробник Deue, тип - літєвий, ємність 5.12 кВт/год) та інвертор до неї для КЗ ХОР «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей».

Департамент реалізації гуманітарної політики

Херсонської обласної державної адміністрації

Видатки на 2025 рік Департаменту заплановано у сумі 126470299 грн, у тому числі за рахунок:

- власного фінансового ресурсу обласного бюджету – 125122523 грн;
- освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – 1255776 грн;
- власних надходжень бюджетних установ – 92000 грн.

На утримання закладів освіти передбачено 31017713 грн.

На забезпечення діяльності обласних установ культури і мистецтва передбачено 93047986 грн, зокрема на видатки (без урахування видатків одержувачів бюджетних коштів) з оплати праці – 38498039 грн, з оплати енергоносіїв та комунальних послуг – 1813747 грн.

На реалізацію обласних програм планується спрямувати 2404600 грн, а саме:

- щодо відзначення, матеріального заохочення окремих колективів, громадян області та військовослужбовців, вшанування пам'яті загиблих

херсонців-учасників АТО/ООС, видатних жителів на 2021 – 2025 роки – 800000 грн;

- розвитку культури і духовності в Херсонській області на 2025 – 2027 роки – 1604600 грн, зокрема на фінансову підтримку КП «Кіновідеопрокат» ХОР (1004600 грн) та організацію і проведення культурно-мистецьких заходів, фестивалів, конкурсів, свят тощо (600000 грн).

Управління фізичної культури, молоді та спорту Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік головному розпоряднику коштів за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету встановлено бюджетні призначення в сумі 46609600 грн.

У загальному обсязі видатків на реалізацію заходів цільової програми розвитку фізичної культури і спорту в Херсонській області на 2024 – 2025 роки передбачено видатки на:

- утримання обласних закладів фізичної культури та спорту – 25166145 грн, в тому числі на оплату праці (19756676 грн) та оплату комунальних послуг та енергоносіїв (299051 грн);
- проведення навчально-тренувальних зборів і змагань та заходів зі спорту – 5243455 грн;
- виплату обласних стипендій – 8200000 грн;
- фінансову підтримку КП «Обласний центр хокею» ХОР – 8000000 грн.

Департамент розвитку територій Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету Департаменту на виконання заходів програми розвитку територій Херсонської області на 2024 – 2027 роки передбачено кошти в сумі 1995000 грн на фінансову підтримку КП «Херсонське бюро технічної інвентаризації» ХОР.

Департамент інфраструктури Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету головному розпоряднику коштів обласного бюджету затверджено видатки у сумі 3493800 грн, які спрямовуватимуться на реалізацію заходів наступних програм:

- запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2021 – 2025 роки – 1000000 грн, а саме на:

перевезення гуманітарних вантажів, забезпечення розвезення гуманітарної допомоги по деокупованим громадам (200000 грн);

перевезення пасажирів, забезпечення евакуаційних заходів, перевезення організованих груп дітей на відпочинок, підвезення працівників обласної державної адміністрації до місця роботи (350000 грн);

перевезення будівельних матеріалів для облаштування захисту об'єктів

критичної інфраструктури (150000 грн);

придбання пально-мастильних матеріалів (300000 грн);

- надання підтримки та реалізації заходів у галузі транспортної інфраструктури на 2025 – 2027 роки – 2493800 грн, а саме на:

надання фінансової підтримки КП ХОР «Херсонські авіалінії» (1693800 грн);

транспортне забезпечення обласних заходів із задоволення соціальних потреб населення області тощо (800000 грн).

Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації

Головному розпоряднику коштів обласного бюджету видатки на 2025 рік передбачаються за рахунок надходжень до обласного Фонду охорони навколишнього природного середовища у сумі 100700 грн, які будуть направлені на фінансування природоохоронних заходів, передбачених програмою охорони довкілля Херсонської області на 2025 – 2027 роки.

Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік бюджетні призначення за рахунок власного фінансового ресурсу у сумі 277506500 грн Департаменту встановлено для реалізації заходів обласних програм:

- запобігання виникненню та ліквідації надзвичайних ситуацій (аварій) і оперативного реагування на них у Херсонській області на 2021 – 2025 роки – 189786500 грн, зокрема на:

утримання Херсонської обласної комунальної аварійно-рятувальної служби (ХОКАРС) – 106693100 грн;

інші заходи програми – 83093400 грн (видатки бюджету розвитку – 16000000 грн);

- забезпечення оборонних заходів і надання допомоги військовим частинам (установам) та підрозділам територіальної оборони у Херсонській області на 2023 – 2027 роки – 87720000 грн, з яких на:

придбання та встановлення залізобетонних вогневих споруд та швидкостановлювальних модульних, переносних фортифікаційних комплектів укриття «Парасолька» – 26750000 грн (видатки бюджету розвитку);

інші заходи програми – 60970000 грн.

Департамент фінансів Херсонської обласної державної адміністрації

На 2025 рік обсяг додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я Херсонській області передбачено у сумі 113449300 грн та розподілено між обласним бюджетом (74249300 грн) і місцевим бюджетам територіальних громад (39200000 грн).

Розподіл між місцевими бюджетами здійснено виходячи з кількості учнів у

зкладах загальної середньої освіти станом на 01 листопада 2024 року (70% обсягу додаткової дотації) та чисельності населення на деокупованих територіях станом на 01 листопада 2024 року (30% обсягу додаткової дотації).

Відповідно до вимог статті 103⁶ Бюджетного кодексу України розподіл затверджено розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 27 листопада 2024 року № 673.

Також, проектом розпорядження планується спрямувати територіальним громадам на січень – серпень 2025 року частину освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у сумі 10827115 грн, з них на виплату заробітної плати педагогічним працівникам:

- інклюзивно-ресурсних центрів – 9537615 грн (розрахунок проведено виходячи з кількості педагогічних ставок (48) у зазначених установах);

- приватного закладу загальної середньої освіти Херсонської міської територіальної громади (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 року № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» (зі змінами)) – 1289500 грн.

Нерозподілений обсяг (резерв) освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у сумі 48144422 грн заплановано на рівні обласного бюджету для виплати заробітної плати з нарахуваннями педагогічним працівникам закладів освіти, яким (в яких) оголошено простій, зокрема для:

- закладів загальної середньої освіти – 48060602 грн;

- інклюзивно-ресурсних центрів – 83820 грн.

Кошти будуть розподілятися щомісяця між місцевими бюджетами на підставі даних про фактичну кількість таких педагогічних працівників (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 року № 6 «Деякі питання надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам»).

За рахунок власного ресурсу обласного бюджету у 2025 році, згідно з розпорядженням начальника обласної військової адміністрації від 05 грудня 2024 року № 689 «Про надання у 2025 році іншої субвенції з обласного бюджету Херсонської області», у рамках обласної програми соціального захисту людей похилого віку, осіб з інвалідністю, підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності та протидії торгівлі людьми на 2025 – 2029 роки передбачено надання іншої субвенції з обласного бюджету Херсонської області у сумі 30194953 грн на перебування у 2025 році в закладах системи соціального захисту населення 204 підопічних комунального закладу Херсонської обласної ради «Херсонський психоневрологічний будинок-інтернат», зокрема обласним бюджетам:

- Миколаївської області на утримання 104 підопічних – 15894089 грн;

- Черкаської області на утримання 100 підопічних – 14300864 грн.

На здійснення непередбачуваних видатків у 2025 році сформовано резервний фонд в обсязі 41482224 грн, що становить 3,5 відсотка видатків загального фонду обласного бюджету.

**Управління у справах ветеранів
Херсонської обласної державної адміністрації**

На 2025 рік головному розпоряднику коштів за рахунок власного фінансового ресурсу обласного бюджету встановлено бюджетні призначення задля реалізації обласної програми соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, захисників та захисниць України на 2024 – 2026 роки в сумі 18644000 грн.

Порівняльна таблиця витрат обласного бюджету за попередній, поточний, наступний бюджетні періоди в розрізі класифікації видатків та кредитування бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету, що розподіляються між місцевими бюджетами, та видатків за рахунок власних надходжень бюджетних установ) додається.

Директор Департаменту фінансів
обласної державної адміністрації

Наталія ВІТРЕНКО